

In de serie 'Op de groei' komen uiteenlopende aspecten van de religieuze opvoeding - van voor de geboorte tot na de puberteit - aan de orde. De naam van de serie duidt zowel op de groei van het kind, als op de groei die de opvoeder zelf gaandeweg doormaakt. Naar aanleiding van het verschijnen van de geheel herziene 5e druk van Kinderspreekuur, opvoedboek voor ouders, laat Judith van der Bend de kinderarts Edmond Schoorel aan het woord over wat hem op het hart ligt.

Ja zeggen tegen het lot van je kind

door Judith van der Bend (gemeente Amsterdam)

Wat zijn grote opvoedingsthema's voor ouders in deze tijd?

"Ik ben geen opvoeder, orthopedagoog of GGZ psycholoog, maar wat ik hier als arts in het Kindertherapeuticum en in het ziekenhuis zie: veel kinderen die niet goed in hun vel zitten: ze kampen met een kwakkelende gezondheid, angsten, slaapproblemen, ADHD, contactstoornissen. Zijn er nog wel 'normale' kinderen van wie je kunt zeggen: die groeien gewoon op, denk ik vaak.

Ik ben onder de indruk van de zorgen van ouders met opgroeiende kinderen. Wat in hun situatie het meest in het oog springt is de haast. Alles moet snel. Ook hier. De problemen moeten het liefst in een minimaal aantal bezoeken worden opgelost; afspraken worden afgezegd of het wordt wat later ... Waar maak je ruimte om je zorgen bespreekbaar te maken?

Het blijkt heel moeilijk om ja te zeggen tegen het lot van je kind. We willen allemaal, dat

ons kind hoog scoort bij de Citotoets, het voetbal- of het hockeyteam. Ook in het sociale gebeuren – en niet te vergeten in de sociale media (Facebook, Hyves) – moet zoon of dochter mee kunnen komen. Ouders hebben heel hoge verwachtingen, van zichzelf én van hun kinderen. Maar een goede opvoeding en snelheid zijn met elkaar in strijd. Daar ligt dé klus van deze tijd.”

Edmond Schoorel pauzeert even en denkt terug aan een verhaal van Kikker en Pad. Pad heeft zaadjes in de tuin geplant. Hij kan niet wachten tot de plantjes opkomen; maar omdat hij denkt dat ze dat niet durven, gaat hij er van alles aan doen om hen gerust te stellen, zoals muziek maken en voorlezen. Dagenlang blijft de aarde in de tuin zwart; uiteindelijk valt Pad van uitputting in slaap. Als Kikker hem wakker maakt, blijken de zaadjes uit zichzelf te zijn opgekomen.

“Dat is een grondthema”, vat Schoorel samen. “Stap uit de haast, zou ik willen zeggen. Ik weet dat de Nederlandse samenleving de werkende ouders hard nodig heeft. Voor de economie en de ouders is dat prima, maar voor een kind ligt het heel anders. Een kind gedijt in de vanzelfsprekendheid der dingen. Hoe meer alles hetzelfde is, hoe beter de levenskrachten van het kind functioneren. In de eerste zeven jaar wordt het fysieke lichaam gevormd; in de volgende periode van zeven jaar wordt aan de leeromstandigheden gewerkt. Er wordt verder gewerkt aan wat in de eerste zeven jaar is opgebouwd. Heeft het kind goed kunnen rusten in een veilige gewoontewereld? Vitaliteit wil zeggen: je kunnen redden in de wereld, een buffer hebben tegen de wereld van de prikkels. Als een kind kan ‘indutten in de vitaliteit’, zal het later minder leerproblemen krijgen; leerstoornissen ontstaan in de eerste zeven jaar.

De vraag is dus: hoe verzorg ik een leefklimaat waarin ik het zelf naar mijn zin heb en waar het voor mijn kinderen een veilig nest is, waar zij kunnen aanhechten aan de gewoontes van het leven? Waar ze geen alerte, kekke, leuke kinderen hoeven te worden die hun vitaliteit

dreigen te verliezen en zodoende inboeten aan gezondheid?

Ik weet dat ik hiermee een moeilijk onderwerp aanroer. Het schuldgevoel zit ouders vaak tot aan de lippen. Maar de kinderen van nu hebben vaak wel vier nesten: thuis, de crèche, twee oma's ..., dat is eigenlijk onmogelijk voor een kind. Als de oppasmoeder eens aan huis zou komen? De Stichting Heemhuys (kleinschalige kinderopvang in huiskameromgeving) vind ik ook een goed initiatief. Het gaat erom dat het kind een nest heeft dat door de ouders zelf wordt verzorgd; waar tevens voor hun eigen gewoonten een plek is, zodat het ook hun eigen nest is. Hiermee komen we al bij de religieuze opvoeding terecht.”

Wat betekent religieuze opvoeding voor u?

“Religieuze opvoeding is het verzorgen van je nest. In de eerste zeven jaar houdt dat in: de leefomgeving van het kind op orde houden, ‘im Einklang mit der Natur’. Daarmee hangt samen dat ouders hun eigen religieuze orde ook dienen te verzorgen: hun eigen plek in de wereldorde, waar ze als ‘ik-wezen’ met ‘ik-verantwoordelijkheid’ aan het werk gaan.

De verzorging van het religieuze leven tijdens de eerste zeven levensjaren van een kind is eigenlijk heel praktisch en helemaal niet verheven. Kort samengevat: BD appels, op tijd naar bed, met een spreukje de nacht in; dat werkt beter dan de Teletubbies voor het slapen gaan. Het centrale religieuze motief ligt voor mij in de mensenwijdingsdienst, waar gesproken wordt over het in vrede zijn met de wereld. Deze vrede hebben we niet van onszelf; die kan ons geschonken worden uit de wereld van de geest.

Voor ouders is het van levensbelang zichzelf op te laden, de binnenwereld gezond te houden: natuur- en muziekbeleving kunnen hierbij een grote hulp zijn, maar voor iedereen ligt dit weer anders. Waar het om gaat is: aansluiting houden met je ‘spirituele broer’; anders kun je niet leven en geen kinderen opvoeden. Het hedonisme viert hoogtij, maar voor veel mensen heeft dit ook een grens.

Hoe word ik mens onder de mensen? Kan ik het goede, het nieuwe, het frisse originele, het ongeschondene in de ander zien? Dit is de kunst van het sociale leven. Het komt niet te pas om iemand slecht te noemen. Je kunt wel zeggen dat iemand slechte dingen doet.

Het ligt aan je eigen ruimte of je iemand 'erbij kunt hebben' of dat je mensen kunt vragen om voor jou ruimte te maken. Ook dat is religieuze opvoeding. In elke klas zitten wel kinderen met 'etiketten'. De vraag aan ouders en leraren is: kun je daar met mildheid naar kijken? Wat moeten wij doen om te zorgen dat er niet wordt gepest, niet wordt veroordeeld? Want pesten is veroordelen."

Wat voegt het boek 'Kinderspreekuur' toe aan de rij van boeken over opvoeding?

"Ik vind het een meesterlijk boek, zoals het achtergrond en voorgrond combineert. Er

worden keuzes gemaakt uit hoofde van inzicht en niet op grond van wat efficiënt of in de mode is. Het is een bruikbaar en praktisch boek. Bij elke herdruk wordt er gekeken of alles nog klopt. Er wordt gezocht naar een modern antwoord op nieuwe situaties, bijvoorbeeld over IVF, de nieuwe inenting. Maar de rugdekking, de christelijke cultuur - inclusiviteit in plaats van exclusiviteit - blijft hetzelfde. Er is terecht veel vraag naar dit boek. Ik hoop dat deze herdruk ook weer zijn weg zal vinden."

Wie is Edmond Schoorel?

Opleiding tot kinderarts in het Zuiderziekenhuis in Rotterdam en het Academisch Ziekenhuis in Leiden (1980). Chef-declinique tot 1981. Opleiding tot antroposofisch arts in het antroposofische ziekenhuis in Herdecke, Duitsland en de Willem Zeylmans van Emmichovenkliniek in Bilt-hoven. Vanaf 1983 antroposofisch werkzaam. Van 1983-1990 kinderarts van een Riagg-jeugdafdeling en in dezelfde periode schoolarts aan een Vrije School. Vanaf 1996 betrokken bij het Kindertherapeuticum en sinds 2000 kinderarts in het Diakonessenhuis in Utrecht/Zeist. Auteur van 'De eerste zeven jaar' en co-auteur van verscheidene andere boeken en brochures. Interesse: problemen van moderne kinderen leren begrijpen, de antroposofie vertalen in praktische, werkzame adviezen, de antroposofische kindergeneeskunde integreren in de gezondheidszorg.

Wanneer u een ervaring uit de religieuze opvoeding van uw (klein)kind wilt delen met de lezers van *In beweging*, stuur uw bijdrage (max. 200 woorden) dan naar het redactieadres. Zie binnenzijde vooromslag.

Stoeltje voor God

Daniel, 6 jaar, gaat sinds kort naar de kinderdienst. Op Kerstavond nodigen we vrienden met kinderen uit. De moeder van Daniel heeft een apart tafeltje gedekt voor de kinderen. Daniel zet er een extra stoeltje bij, legt er een doek over en zegt: "Dit is het stoeltje van God. God gaat ook mee eten, want hij leert ons van de liefde. Zodat we geen ruzie maken."